

Antti Salo

*Mikä täällä kummittelee?
Suomalaisen aaveen sielunmaisema*

2020

Mikä täällä kummittelee?

Suomalaisen aaveen sielunmaisema

Copyright

© 2020 Lector Kustannus Oy

© Antti Salo

Kaikki oikeudet pidätetään

ISBN: 978-952-7322-42-0

Painettu EU:ssa 2020

www.lector.fi

Kansikuva: Tyttö ja pääkallo.

Petri Salo, 58 cm x 97 cm, öljy kankaalle, 2018

Sisällysluettelo

Aluksi: Mitä uskoa?	6
1. Kummituksia ja ei ihan kummituksia	7
Hahmotellaan haamu.....	7
Räyhähenget	7
Muu kumma kulkija.....	9
Etiäiset ja ilmestykset	9
Kummitusten omaehtoinen toiminta ja elävän aiheuttama kummittelu	11
Rajanvedon arvoitus.....	12
2. Kauneus on katoamatonta	13
Kuvaa kuvitellen	13
Kauneus yllä ulkonäön	13
Kummitusten historiaa	15
3. Kummitus ja kaimat	17
Valkeita ja harmaita rouvia	17
Pyhäjoen isäntämies.....	18
Hämeen linnan vanhin kummitus	19
4. Kummituksen oleminen	21
Poissa ja paikalla	21
Mielekäs keho.....	22
Jaotteluun sopimaton.....	23
Mikä se on normaalin kummituksen olemus?.....	23
Ristiriidan voima	24
Suhde omiin sisuksiin	25
Käytöksen normaali ja epänormaali	25
Suhde ympäristöön	27
Kummitusten tutkijat	28
5. Hyvän tai pahan tekijä	29
Säännöt ovat meidän.....	29
Hyvän hyvät säännöt.....	29
Yhden väärä on toisen paha.....	30

Hyvä, paha, aineellisuus.....	31
Mysterimatkaaja	32
6. Tulla haamuksi	33
Kertoa ja kuulla haamuista.....	33
Kuoleman hetken jälkeen.....	33
Sytä kummitella.....	34
Hyvän ihmisen kummitus.....	35
Tottisalmen kaunottaret	36
7. Kummitus pelottaa	37
Ei mikään ihme.....	37
Kummitus ystäväksi?.....	38
Kauhu ja kuolema.....	39
31 aavetta	41
8. Haamu tahtoo	42
Vapaat ja käskyläiset.....	42
Tekemisen osoittaja.....	42
Maailma saavista ammeeseen.....	42
Tarkoitus haussa.....	43
Opetustoimi.....	44
Tiedotustehtävissä.....	46
Kostajina.....	46
Olavinlinnan Lempi ja Gennady	47
9. Onnellisia ja onnettomia	49
Kiusaantuminen ja helpotus.....	49
Kiukuttelijan lepsytyistä.....	49
Murheenmusta eversti.....	50
Kummitus kansien välissä	52
10. Haudoistaan valittavat ja rauhalliset	53
Mullan alta huutavat.....	53
Rauhallisia kummituksia.....	55
Kun jossain ei kummittele	56
11. Saada aaveista tietoa	58
Usko, tieto ja aave.....	58
Yksittäinen havainto tuo tiedon koko ilmiöstä.....	58

Haamu tiedonhaussa.....	59
Käytä päättelyäsi.....	60
Keskustellen asiat selviävät.....	62
Uskollinen tiede, tieteellinen usko.....	63
Mikä on olemassa?.....	63
Kummituksen kaiho	64
12. Parisuhde kummituksen kanssa	66
Suosittu ja salattu aihe.....	66
Toiveita ja tuntemuksia.....	67
Merkittävä lisäulottuvuus.....	68
13. Aaveisuskon synty ja vaikutus maailmankäsitykseen	68
Usko aaveeseen kumpuaa.....	68
Usko ja tieto synnyttävät tietoa ja uskoa.....	69
Uskoa, kieltää, ajatella.....	70
Kansanusko aikamme kuvastimessa.....	72
Uskonnot, uskomukset ja ihan muu.....	73
Lepaan Anna ja Tavastin Maunu	74
14. Sielu on mutkikas juttu	78
Sana ja sen merkitys.....	78
Länsimainen sielukäsitys muotoutuu.....	79
Uuden testamentin sielu.....	80
Kirkon varhaiset sielukäsitykset.....	81
Lapsisielu.....	81
Itsesielu.....	83
15. Selitysaihoita kummituksille	83
Kolmas elementti vai muutoksen tulos tai vaihe.....	83
Rinnakkaistodellisuus vai suurten kokemusten kajastus.....	84
Sielunfysiikkaa.....	85
Lapsia vai itseä.....	86
Tunne.....	87
Lopuksi: Mitä uskoa?	88
Kuvat.....	90
Lähteitä ja kirjallisuutta.....	92

Aluksi: Mitä uskoa?

Useimmat meistä ovat joskus miettineet, onko kummituksia olemassa. Ja kysyneet, mitä ne oikeastaan ovat – nuo, joita niin monet muut kertovat kohdanneensa. Ja mihin ne pyrkivät? Mistä kertovat meille ne, jotka kolistavat portaita tai seisovat autiotalon ikkunassa milloin valkeina neitoina, milloin harmaina herroina? Mitä odottavat nuo synkät ja läpikuultavat, jotka istuvat yöllä pihakeinussa, sopottavat omiaan metsätiellä yllään hunnut tai sarkavaatteet, olemuksessaan olemattomuus? Ne, joiden kuulemme koputtavan illalla kattoon tai kävelevän tyhjässä huoneessa, istuvan ystävällisesti hymyillen vuoteemme reunalle, ja ne, joiden läsnäolon saatamme kokea vain tuoksuna tai varjona, toisinaan aisteittakin, tunteena ja tunnelmana?

Ja miksi pelkäämme aaveita, tahtovatko ne pahaa? Entä onko niissä kauneutta vai pelkkää kauheutta? Kuuluvatko ne ihmisiin vai luontokappaleisiin? Ja mihin me oikeastaan uskomme, minäkalaiseen maailmaan, jos uskomme kummituksiin?

Näitäkin kysymyksiä tässä kirjassa mietitään. Samalla vieraillemme suomalaisissa kartanoissa ja linnoissa, tölleissä ja pappiloissa, maanteilla ja kaupungeissa kohdaten urheasti tämän maan kammottavimmat ja hurmaavimmat aaveet. Tutustumme myös erinäisiin ihmisiin, joita kuuluisat haamut kerran olivat. Näistä henkilöistä on kirjassa, asiallisten arkitolahteiden lisäksi, viisi pidempää kertomusta, joiden totuudenmukaisuutta epäilee jopa niiden kirjoittaja.

Aaveiden tutkimiseen meillä on käytettävissämme yllin kyllin materiaalia: kaikki ne raportit ja kertomukset tilanteista ja tapauksista, joissa ihminen on joutunut tekemisiin kummitusten kanssa. Niitä on Suomessakin kertynyt hyllymetreittäin joka pitäjältä.

Tuo tutkimusaineisto on kuitenkin hivenen ongelmallis-

ta. Emme koskaan saa täyttä varmuutta siitä, kuinka suuri osa kertomuksista on totta eli todellisia havaintoja ja kuinka monet ovat vain keksittyjä kummitusjuttuja. Kumpaakin voisi olla nolla prosenttia tai sata prosenttia. Toinen ongelma on se, että kummituskertomukset käsittelevät vain sitä, miten jossain nähtiin aave tai mitä se aave sanoi tai teki, ja miten joku elävä ihminen pelästyi tai otti opikseen kummituksen kohdattuaan. Yksikään kertomus ei mainitse mitään siitä, miten kummitus varsinaisesti sai alkunsa, tai siitä, mistä aineksista kummitukset on tehty. Kenelläkään nimittäin ei ole näistä asioista tietoa.

Jos halutaan vastauksia siihen, mikä kummitus varsinaisesti on, onkin ainoa apuväline oma pää: viiltävän terävä loogikka, päättely, säälimättömän tarkka analysointi. Sekä tietysti arvailun ilo ja mielikuvitus...

Näitähän meillä riittää, joten lähdetään hieman tutkimaan.

Tanssiva, torveen puhaltelava luuranko kauhistuttaa väkeä. Saksa 1400-luku

1. Kummituksia ja ei ihan kummituksia

Hahmotellaan haamu

Tiedetään vaikeaksi määritellä, mikä ihminen on. Mutta mikä kummitus eli haamu eli aave sitten on? Se saattaa olla vielä hankalampi kysymys.

Henkimaailma on monipuolinen kokonaisuus, ja kummitukset ovat sen tunnetuimpia osia. Mytologian sanakirja sanoo aaveesta näin: *ruumiittomana näyttäytyvä ihmisen kaltainen olio, jonka tav. on ajateltu vastaavan vainajan tai ehkä tuntemattoman olennon "henkeä" eli "sielua"*.

Tuo on hyvä alku. Voimme matkan varrella hieman tarkentaa määritelmää, ja moni saattaa jo nyt olla aivan eri mieltä ja sanoa, että kummitus voi olla vaikka mitä muutakin. Mutta sovitaan, että lähtökohtaisesti kummitus on jonkun aiemmin eläneen ja sittemmin kuolleen ihmisen elonmerkkejä osoittava, aistein havaittava ilmentymä.

Kummituksia kutsutaan usein levottomiksi sieluiksi, ja sehän on hauska nimitys. Mutta kun asiaa tarkastellaan lähemmin, huomataan että kummituksia ei ilman eri perusteluja voikaan kutsua sieluiksi. Palataan tähän asiaan kirjan loppupuolella.

Jokainen, joka on nähnyt kummituksen – vaikkapa vain mielikuvituksessaan – tietää, että kummitus näyttää erilaiselta kuin ihminen. Ne liikuttavat itseään eri tavalla, ne saattavat olla läpikuultavia, kulkea mistä tahtovat, lattiaa pitkin mutta seinien läpi. Ei ihmiskeholla sellaiseen kyetä. Mutta ulkonäön ja liikkumisen vapauden lisäksi myös kummitusten käytös, perinteisten seurustelutapojen laiminlyönti, eleet,

kelmuiset katseet, sanalla sanoen niiden koko habitus poikkeaa elävistä ihmisistä huomattavasti. Jopa siinä määrin, että on hyvin vaikeaa uskoa ihmisen tunteiden ja tietojen tai pelkojen, tarpeiden, tahdon ja toiveiden sellaisinaan siirtyneen kuoleman myötä aaveeseen, joka ihmisestä on tullut. Paljon lienee muuttunut, tai jotakin tullut tilalle.

On myös huomattava, että henki ei ole sellaista kuin esimerkiksi hengitys, jota puhallamme suustamme nenän soikeista rei'istä. Hengitys on ainetta, se pullistaa ilmapallon. Henki ei ole ainetta. Hengellä ei tässä tapauksessa tarkoiteta myöskään sotajoukon taisteluhenkeä tai vappumarssijoiden ryhmähenkeä, ei liioin kristinuskolle keskeistä Pyhää henkeä, mutta ainetta eivät nekään ole.

Aave henkenä on henki, jolla on myös kyky sijaita jossakin paikassa ja vieläpä vapaasti monissa eri paikoissa.. Se ei ole mihin tahansa henkeen liitettävissä oleva piirre – ei vaikka pitäisimme ihmisyksilön mieltä henkenä. Mutta lisäksi aavehenki voi tulla aistein havaituksi, ja tässäkin on paradoksia kerrakseen, sillä vain aineella voi olla tuo ominaisuus.

Jos kummitukset näin olleen aivan jotain muuta kuin ihmisen henkinen puoli ja jos ne ovat aivan muuta kuin ihmisen ruumis, mitä ne sitten ovat?

Räyhähenget

Vilkaistaanpa joitakin paranormaaleita ilmiöitä, joita emme ainakaan tässä kirjassa pidä kummituksina. Näitä ovat räyhähenget, etiäiset ja muutama muu mukava tuttavuus.

Joskus kummitusjuttuina kerrotaan tapahtumista, joista on äkkiseltään vaikeaa sanoa, onko niiden takana ihmisvainajan henki vai onko itse tapahtumapaikka metafysisesti vinksin vonksin tai ovatko jotkin muunlaiset henget liikkeellä.

Tällaisista tapauksista tyypillisin on poltergeist eli räyhähenki, josta tunnetaan loputon määrä esimerkkejä. Niille on tyypillistä, että talossa alkaa tuntemattomasta syystä tavaro-

ta putoilla, jopa tanssia ilmassa, papereita tulvia kirjoituspöydän suljetuista laatikoista, kiviä ja savipaakkuja lennellä pitkin pihaa. Saattaa kuulua ääniä, ja on kerrottu räyhähengen vastanneen kysymyksiinkin, vieläpä pilkallisesti. Ketään ei silti näy, ei aavetta eikä ihmistä, joka aiheuttaisi tuon kaiken oudon ja siksi pelottavan.

Poltergeist on sikäli kiitollinen paranormaali ilmiö, että sitä voi päästä tutkimaan, se kun ei monen aaveen tavoin katoa heti ilmestyttyään. Räyhäruljanssi jatkuu yleensä joitakin päiviä tai viikkoja, ja eräskin verrattain tuore, Lahdessa vuonna 1974 alkanut tapaus, kesti useita vuosia.

Suomesta räyhähengkitapauksia on kirjattu ylös viimeistään 1760-luvulta. Tuolloin Alajärvelä Saukon talossa alkoi kova rahina ja pauke, esineet lentelivät, ja talonväelle sateli näkymättömän iskuja ylävartaloon, jopa päin naamataulua. Tyrvällä 1800-luvun alussa Mustanojan röppä-nimen saanut henki päästi lehmät karkuun, jutteli talon tyttärelle, heitteli pappia sonnalla ja sottasi ruokia mutta loihti myös esiin aterioita paremmista aineksista kuin talossa olikaan.

1850-luvulla Kuhmoisissa Hoppulan ja Koskelan tonttuna tunnettu räyhä repi vaatteita ja nakkeli kiviä sellaisella intensiteetillä, ettei töistä tullut yhtään mitään sen enempää pirtissä kuin pellollakaan. Vielä nykyäänkin, puolentoista vuosisadan jälkeen, Kuhmoisissa muistetaan sanonta 'Kiire kuin Hoppulan tonttulla.'

Maalaistalo. Charles-Emile Jacque, 1879.

Räyhäilmiötä on tutkittu monin tavoin. Useiden tutkijoiden mielestä vaikuttaa vahvasti siltä, että tapaukset eivät ole kummituksen aikaansaannosta vaan elävän ihmisen, talon asukkaan, yleensä tietämättään ja tahtomattaan aiheuttamia. On silti ymmärrettävää, että niiden selitykseksi ja syntipukiksi on hyvinkin usein tarjottu kummitusta.

Mainittakoon, että Yleisradion arkistoista internetistä löytyy muun muassa ohjelma Rantsilan koulun erittäin jännittävästä poltergeist-tapauksesta, samoin kuin myös muita kiinnostavia, sekä omakohtaisia että toisen käden kertomuksia yliluonnollisista tapahtumista.

Muu kumma kulkija

Varsinaisista kummituksista eli vainajahengistä ei ole kyse niissäkään lukemattomissa tapauksissa, joissa on tavattu tavallisen ihmisen oloinen kulkija, joka sitten on osoittanut ihankin epäinhimillisiä piirteitä. Esimerkiksi 1920-luvulta Raahesta muistetaan tapaus, jossa nuori, miehiin myönteisesti suhtautunut tyttö oli iltana eräänä lyöttäytynyt miellyttävän herran seuraan sataman seutuvilla, ja yhdessä oli lähdetty vähän kävelemään.

Seuralainen oli aito gentlemanni, kaunis ja viiksekäs, ja kädessään hän pyöritteli messinkipäistä kävelykeppiä. Kelpasi sellaisen miehen kynkkään tarttua! Mutta neidin huomautta oli pitkä kävely johtanut Haaralan hautuumaan reunaan. Siellä mies alkoi neitiä silmiin tuijottaen muuttua, hän tummui ja kasvoi korkeaksi, yhä korkeammaksi! Kerrotaan, että kun tyttö huudahti Luojaa apuun, outo seuralainen pakeni. Ja silloin tyttö näki, että miehen toisessa jalassa oli kenkä, toisessa hevosen kavio!

Tällaisissa tapauksissa kyse ei ole kummituksen kohtaamisesta vaan kenties Sielunvihollisen tai muun viheliäisen hirvityksen. Toisaalta, jos ajatellaan että hirvityksetkin joskus kuolevat, on mahdollista että ne kuoltuaan myös kummittelevat. Mutta me pitäydymme nyt tavallisissa ihmisvaimien vaeltavissa hengissä.

Etiäiset ja ilmestykset

Eräs epäselvä ja aavemainen ilmiö ovat etiäiset. Neikään eivät varsinaisesti vaikuta kummittelutapauksilta vaan ennemminkin telepaattiselta yhteydeltä ihmisten välillä tai muusta kyvystä aavistaa lähitulevaisuuden tapahtumia.

Raotetaan taas mytologian sanakirjaa, sieltä kun löytyy melko rankka määritelmä etiäisestä: *kansanperinteessä ihmisen haamumainen kaksoisolento, joka yl. edeltää hänen saapumistaan.*

Tällaisesta kaksoisolennoista tunnetaan joitakin hyvin erikoisia esimerkkejä. Ruskosta on kirjattu tapaus, jossa paikallinen mies kohtasi maantiellä naapuritalonsa entisen,

Piru on kuollut. Hugo Simberg, 1907.

tiettävästi elossa olevan rengin. Renki ei tervehtinyt vaan itki vuolaasti kyyneleitä vuodattaen. Pian tämän jälkeen naapurin talo syttyi palamaan.

Etiäinen-termin merkityksestä ollaan välillä kahtakin mieltä. Nykyisin vallalla oleva käsitys etiäisestä ei sisällä varsinaista kaksoisolentoa. Sen mukaan tyypillinen etiäinen on se, että henkilö on kuulevinaan tai näkevinään jonkun toisen tulevan paikalle, vaikka ketään ei vielä tulekaan. Sitten, hieman myöhemmin, tuo joku toinen todella saapuu. Usein näihin tapauksiin sisältyy se, että tulijalla on sillä kertaa mukanaan suru-uutinen, mutta joillekin etiäisen kokeminen on pelkkää arkea. Eräs perheenemäntä kertoo kuulevansa lähes päivittäin ulko-oven käyvän puolisen tuntia ennen kuin isäntä palaa epäsäännöllisen aikataulun töistään. Siitä emäntä tietää laittaa perunat kiehumaan. Lapissa etiäiset ovat hyvin tunnettu arjenkin ilmiö; voisi melkein sanoa, että ne ovat siellä yleisessä käytössä.

Etiäisiä eivät ole tapaukset, joissa jo kuollut henkilö ilmestyy sureville läheisilleen hieman kuolemansa jälkeen. Näitäkin tunnetaan satamäärin. Usein vainaa tulee tervehtimään nimenomaan perheenjäseniään, mutta joskus ihan vieraitakin. Esimerkiksi presidentti J.K. Paasikivi (1870–1956) matkusti Töölössä hissillä kahden rouvan seurana vuonna 1957, joitakin kuukausia kuolemansa jälkeen. Presidentti rupattelikin rouville, jotka sittemmin kertoivat hänen olleen kaikin puolin oma, kohtelias itsensä ja vaikuttaneen iloiselta ja tyytyväiseltä. Kaiken lisäksi presidentti oli saanut ilmeeseen uutta eloa ja näyttänyt selvästi nuoremmalta kuin kuollessaan 86-vuotiaana.

Nykytutkimuksin on väitetty, että nämä tuoreen vainajan ilmestymiset tapahtuvat oikeastaan vain sen elossa olevan, vainajan näkevän ihmisen mielessä. Että ne ovat osa surutyötä, ja poisnukkunutta ikävöivä itse luo näyn, jossa kaivattu vainaja tulee vielä kerran tervehtimään.

Mahdotontahan tämäkään ei ole, mutta selitys ei kata

niitä kovin yleisiä tapauksia, joissa eläväksi ja aivan muualla olevaksi tiedetty henkilö on yllättäen ilmestynyt tuttavalleen, joka vasta tämän jälkeen on saanut tiedon, että asianomainen on kuollut juuri tuolla ilmestymisensä hetkellä tai pian sen jälkeen. Toisinaan näitä ilmestymisiä on ollut todistamassa monta ihmistä yhdessä.

Nämä tapaukset ovat rakenteeltaan pitkälti samanlaisia kuin etiäiset, ja siten niillä saattaa olla etiäisten kanssa yhteinen selityskin. Kokonaan eri asia on, millä saisimme tuon selityksen tietoomme.

On kulttuureja ja käsityksiä, joiden mukaan jokainen kuollut pyrkii jonkin aikaa kiertämään tuttaviansa luona. Muun muassa saamelaiseen uskomusperinteeseen kuuluu 'sielun-aika', vainajan matka elävien joukosta kuolleiden luo, jolloin kuollut voi näyttäytyä elossa oleville, lähinnä näiden unissa. Tällaisen kokemisella on myös pelätty olevan haitallisia seurauksia elävien saamelaisten mielenterveydelle ja toimintakyvyille.

Kovin samankaltainen ajattelutapa tunnetaan monesta kulttuurista. Esimerkiksi antiikin roomalaiset katsoivat, että hautaamiseen asti vainajan henki kuljeskelee läheistensä luona ja kritiikkiä kuullessaan saattaa suuttua ja aiheuttaa monenlaisia ikävyyksiä.

Yhden kerran ilmestyneitä vainajia emme nyt käsittele varsinaisina kummituksina. Kummitukselta edellytetään, että se näyttäytyy, kun kuolemasta on jo kulunut hieman aikaa, ja näyttäytyminen saisi mielellään olla toistuvaa.

Kummitusten omaehtoinen toiminta ja elävän aiheuttama kummittelu

*J*os keskitymme vain tavallisimpiin kummitteluihin, jätämme laskuista pois myös ne kerrat, kun elävä ihminen omalla toiminnallaan on saanut henget liikkeelle. Näitä tapauksia ovat ne, joissa esimerkiksi spiritismillä tai manaamalla hankitaan henkiä esiin.

Ihmisiä on aina kiinnostanut kommunikointi aaveiden kanssa. Osa kokee erilaiset henkiä esiin houkuttavat istunnot mahdollisuutena saada tietää, onko aaveita olemassa; osa on

Ouija-lauta, Ouija-nimi tulee ranskan ja saksan kyllä-sanoista. Kuvan lauta on 1940-luvun sarjatuotantoa.

siitä jo varma ja haluaa kuulla niiltä, millaista oleilu haamu-
jen maailmassa on; osa esittää kysymyksiään luottaen vaina-
jien laajaan tietämykseen tai haluten testata niiden kykyä ja
halua auttaa eläviä.

Varomaton sanakin saattaa toimittaa vainajia paikalle, ku-
ten kertoo tapaus Espoosta satojen vuosien takaa. Työn uu-
vuttama mies työnsi kömpelöjä halkokärrijiään pitkin kuop-
paista savitietä, ja eivätkös kärryt vain kaatuneetkin kyljel-
leen juuri Espoon kirkon ja hautausmaan kohdalla.

Jo valmiiksi urakkaansa ja mahdollisesti koko elämänsä
tympääntynyt mies menetti kuorman kellahduksesta täysin
malttinsa ja äityi kiroilemaan oikein rumasti. Matka-apuna
ollut vaimo käski miehen hillitä suunsa, kun kerran oltiin kir-
kon ja siunatun maan kohdalla. Vaan siitähän mies vain yl-
tyi, haukkui maassa makaavat vainajat laiskureiksi ja komensi
niitä auttamaan halkojen keruussa!

Mahtoi äkäpussi sentään yllättyä, kun sai huomata vaina-
jien tottelevan. Haudoista kohosi kuolleita, ja ne lähtivät kul-
kemaan kohti kirkkomaan porttia ja kärryntyöntäjää.

Mies ampaisi pakoon vainajat kintereillään. Tilannetta
tarkkailemaan jäänyt vaimo huusi perään, käski miestä aset-
tumaan tienristeykseen, kun ei parempaa ristinmerkkiä sii-
hen hätään ollut tarjolla. Tämä neuvo pelastikin miehen vielä
sillä kertaa: vainajat palailivat hautoihinsa.

Eero Ojasen hieno teos *Suuri suomalainen kummituskir-
ja* kertoo, että eri puolilta Suomea on kerätty vastaavia ra-
portteja, joissa ohikulkevan harkitsemaan lausahdus aiheut-
taa vainajainvaasion hautausmaalta. Vaikeaa on arvata, onko
tuollainen sitten niin yleistä kuin tarinoiden määrystä voisi
päättellä, vai onko yksi kertomus poikanut monta muuta, kul-
lekin paikkakunnalle omansa.

Useasti tällaisessa hädässä ihmisen sanotaan löytäneen
turvan tienristeyksestä tai ristiin kynnetyistä pellosta. Mikä-
hän siinä ristissä sitten on, kun se aina pelastaa? Kristuksen
ristiinhan tuo viitanee, mutta mahtavatko vainajat pelätä
sitä, vai muistuuiko niille siitä mieleen kristityn vastuu ja lä-
himmäisenrakkaus, ken tiennee.

Rajanvedon arvoitus

On paljon ilmiöitä, joita nimitetään aaveiksi, mutta joi-
den selitys voi olla aivan jotain muuta, tarkasteltiinpa asiaa
sitten henkiolentoihin uskoen tai henkiolentojen olemassa-
olo kieltäen. Tällaisia ilmiöitä me emme nyt kutsu aaveiksi,
koska meillä ole niistä senkään verran tietoa kuin aaveista.
Niitä ovat muun muassa erilaiset valopallot, jotka monissa ta-
pauksessa näkyvät valokuvissakin ja joita kutsutaan myös or-
beiksi. Toinen esimerkki ovat varjoihmiset. Ne ovat ulkoisesti
ihmisen kaltaisia mutta tummia, hämääviä, ja yleensä niitä voi
nähdä vain vilaukselta.

Tiedepainotteiseen elämänkuvaan luottavat tapaavat lue-
tella näille ilmiöille fysikaalisia, psykologisia ja fysiologisia
syytä. He rientävät nimeämään ne aivan tavallisiksi ja luon-
nollisiksi asioiksi, vaikeivät olisi itse koskaan niihin törmän-
neet saati perehtyneet. Toinen ääripää ovat ne henkimaail-
man asiantuntijoiksi ilmoittautuneet, jotka puhuvat tällaisista
ilmiöistä kuin hyvistäkin tutuista ja raukea valistushymy kas-
voillaan antavat laajoja kuvauksia niiden olemuksesta, synty-
perästä, luonteesta ja pyrkimyksistä. Usein näillä kuvailijoil-
la on ihastuttava kyky muutenkin kertoilla tarinoita, joiden
paikkansapitävyyttä on mahdotonta tarkistaa.

Kummankin mainitun ihmisryhmän kanssa keskuste-
minen on melko hedelmätöntä ajankäyttöä. Maailmassa on
paljon ilmiöitä, joista ainakaan toistaiseksi emme ole päässeet
selvyyteen ja joista emme tiedä, minkä rajan millekin puolel-
le ne varsinaisesti kuuluvat. Joillekin löydetään luonnollinen
selitys, jotkin osoittautuvat selkeästi luonnontieteiden ja ar-
kijärjen vastaisiksi. Jotkin pysyvät kokonaan arvoitusverhon
takana, sieltä satunnaisesti kurkkien. Niin kauan kuin var-
muutta ei ole, kannattanee malttaa ja olla nimeämättä näin
outoja ilmiöitä mihinkään kategoriaan, olivatpa ne valoja tai
varjoja. Tutkia sopii.

2. Kauneus on katoamatonta

Kuvaa kuvitellen

Ihminen tahtoo ajatella kuvin. Siksi tahtoisimme tietää
myös aaveiden ulkonäöstä enemmän, samoin monien mui-
den olevien tai kuviteltujen olentojen. Näissä visioissa on
luonnollisesti eroja.

Viihdeteollisuus on muokannut käsityksiämme monen-
laisten olentojen ulkonäöstä, eikä ihan huonostikaan. Jos ajat-
telemme elokuvan hirviötä, ei siitä synny erityisen kaunista
kuvaa. Tai jos pohtii kohti raahustavaa zombia tai luurankoa,
joka mennä lonksuttelee, ja piru kyyryssä kapsuttaa sen vie-
ressä väärillä ketaroillaan... Ei, se ei ole kaunista, ja niidenhän
lienee tarkoituskin olla kaamean näköisiä. Vaan entä jos elo-
kuvassa elelee näkyvä henki? Sen käyntiä on ihanaa katsella,
henkäyksen keveästi se keinuttelee eteenpäin.

Todellisuus ei tässäkään tapauksessa ole täysin sama asia
kuin se, mitä näkyy valkokankaalla. Mutta kummitus on nä-
kyvä henki. Voiko se olla kaunis? Tai jos joku ihminen on ol-
lut kaunis ennen kuin kuoli kummitukseksi, onko hän meistä
kaunis vielä aaveena? Jotenkin tuntuu, että ei.

Käärmeikin on aika kaunis eläin, mutta silti se kauhistut-
taa meistä monia. Suhtautumisessamme kummituksiin taitaa
olla jotain samaa: ne hirvittävät vaikka olisivat kuinka suloi-
sia silmälle. Jokin siinä haamuudessa taitaa kauneudelta te-
rävimmän kärjen. Ja oli aave kaunis tai ei, sen havaitsija ei
kiinnitä huomiota kauneusarvoihin. Häntä niin hämmentää
se aaveen läsnäolo.

Myös aaveen ilme voi olla hyvin epäkaunis. Entä sen ääni!
Kuvittele, jos kummitus huhuilisi sinua tykönsä. Mieti, mi-
ten se vaikeroi, ulisee tukkoisella kurkullaan tai vain öyhkii
seinän takaa, hirsilinnan raunioilla tai museon pitkältä käy-
täväältä... Ei sellainen välttämättä kuulosta lempilaululta. Ja
onko muka sievä tunne, kun kummituksen hoitamattomat
kynnet hivelevät kylkiesi värähtelevää nahkaa, tai kun aave
asettuu pitkäkseen vuoteeseesi ja hohkaa kylmää peiton alle?

Kauneus yllä ulkonäön

Hyvinkin mitäänsanomaton ihminen voi kummituksena
olla juhlava ja elegantti, ja se pitää myöntää, että tunnelmaa ei
kummituksista ja kummittelusta puutu. Ja voimakas tunnel-
ma voi sinällään luoda hyvin kauniin muiston; kokemuksen
tenhokkuus on kauneutta yhtä lailla kuin sen ulkoiset piirteet.

Tästä on eräs jännittävä esimerkki. Onko kummitus kos-
kaan käynyt sisälläsi, kehossasi? Se voi olla aivan erityinen

Pyhän Benedictin koristeltu luuranko.